

Stichting Zeehondencentrum Pieterburen

**Samengevoegd jaarverslag
2016**

Samengevoegde jaarrekening van:

Stichting Zeehondencentrum Pieterburen
Hoofdstraat 94a
9968 AG Pieterburen

en

Stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen
Hoofdstraat 94a
9968 AG Pieterburen

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

Inhoudsopgave

Jaarstukken	blz.
Verslag Toezichthoudend bestuur	3
Voorwoord	3
1. Statutaire naam en doelstelling, visie en missie	4
2. Bestuursverslag	7
3. Vooruitblik	12
4. Verantwoordingsverklaring	14
Jaarrekening	
Samengevoegde balans per 31 december 2016	19
Samengevoegde staat van baten en lasten 2016	20
Samengevoegde kasstroomoverzicht 2016	21
Toelichting behorend tot de jaarrekening 2016	
Algemeen	22
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	23
Grondslagen voor de resultaatbepaling	25
Toelichting op de balans	
A. Materiële vaste activa	26
B. Voorraden	27
C. Vorderingen en overlopende activa	27
D. Liquide middelen	28
E. Reserves	28
F. Fondsen	29
G. Voorzieningen	29
H. Langlopende schulden	30
I. Kortlopende schulden en overlopende passiva	30
J. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	30
Toelichting op de staat van baten en lasten	
K. Baten uit eigen fondsenwerving	31
L. Subsidies van overheden	32
M. Overige baten.	32
N. Besteed aan doelstellingen	33
O. Werving baten	35
P. Kosten beheer en administratie	35
Q. Toelichting lasten verdeling	37
Overige gegevens	
Bezoldiging directie	39
Resultaatbestemming	39
Gebeurtenissen na balansdatum	39
Controleverklaring	40

Geparafereerd voor
waarmakingsdoeleinden

Verslag Toezichthoudend bestuur

Voorwoord

Ook in het afgelopen boekjaar kunnen we opnieuw concluderen dat Stichting Zeehondencentrum Pieterburen ontzettend goed werk heeft verricht met de opvang en verzorging van vele hulpbehoevende zeehonden. Maar ook met betrekking tot de strategische en organisatorische ontwikkelingen is er in 2016 veel gebeurd: Er is hard gewerkt aan de organisatie, de kwaliteit van de primaire processen, de reputatie, de positionering, de presentatie van het centrum, de relaties met stakeholders en last but not least de plannen voor een Werelderfgoedcentrum.

Ten aanzien van onze belangrijkste activiteit, de opvang en verzorging van hulpbehoevende zeehonden, hebben we onze handen weer vol gehad. Dankzij de steun van onze donateurs, bezoekers en vrijwilligers hebben we in 2016 in totaal van maar liefst 392 zeehonden opgevangen. Dit is fors hoger als de 308 van vorig jaar. Bijzonder hierbij was de opvang een zeldzame zadelrob. Positief is hierbij ook de steeds verder vorderende samenwerking met de andere opvangcentra in het land, waarvan er in 2016 opnieuw een aantal nieuwe zijn bijgekomen.

Organisatorisch en strategisch zijn we in 2016 verder doorgegroeid richting de nieuw ingeslagen weg van een wetenschappelijk gefundeerd zorgbeleid waarbij dierenwelzijn en natuurbehoud hand in hand gaan.

Het moment is aangebroken om onze sterke punten verder uit te bouwen en te verdiepen. Daarmee een nieuw wenkend perspectief creërend dat ons uiteindelijk toekomstbestendig maakt.

Geparafereerd voor
waarmekingsdoeleinden

1. Statutaire naam en doelstelling, visie en missie

Statutaire naam

Statutaire naam: Stichting Zeehondencentrum Pieterburen en
Stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen

Gevestigd te: Gemeente de Marne
Hoofdstraat 94a
9968 AG Pieterburen

Rechtsvorm: Stichting
Opgericht voor onbepaalde tijd

Statutaire doelstelling

De Stichting Zeehondencentrum Pieterburen stelt zich ten doel:

- Het (doen) bevorderen van de instandhouding en eventueel van de uitbreiding van zeehondenpopulaties in het bijzonder in, maar niet beperkt tot, de getijdengebieden rond en in de Noordzee. Hieronder wordt begrepen:
 - Het (doen) geven van **voorlichting**;
 - Het **verzorgen** van zeezoogdieren waaronder zeehonden, voorkomend in de getijdengebieden rond en in de Noordzee met als doel hen weer vrij te laten in de natuur;
 - Het (doen) beoefenen van **wetenschap en educatie**, alsmede het samenwerken met die instelling of natuurlijke personen, die activiteiten op het gebied van wetenschap en educatie ontplooiën;
 - Het werven van **fondsen** om voormelde activiteiten te helpen bekostigen;
 - Het verlenen van noodhulp aan en het geven van voorlichting over zeezoogdieren wereldwijd;
 - Alle overige (rechts-)handelingen die het doel bevorderen.

De stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen stelt zich ten doel: het ondersteunen van de activiteiten van de stichting "Stichting Zeehondencentrum Pieterburen", statutair gevestigd te Pieterburen, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41009242, zulks in de meest ruime zin van het woord, meer in het bijzonder met betrekking tot de financiële aspecten van het beleid omtrent het Zeehondencentrum te Pieterburen. De stichting let daarbij meer speciaal op de continuïteit van deze crècheactiviteiten.

De stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door fondswerving, zulks in de meest ruime zin, met gebruikmaking van alle geoorloofde middelen. De stichting heeft geen winstoogmerk.

Missie en visie

Wij geloven in een gezonde zeehond, de graadmeter voor een gezonde zee.

Al jarenlang hebben we passie en zorg voor de zeehond, inclusief zijn leefomgeving. Een schone en gezonde Waddenzee is voor ons dan ook een erg groot goed. Niet voor niets heeft dit uniek stukje natuur het predicaat 'Werelderfgoed' en daar moeten we zuinig mee omgaan; voor nu, voor straks en voor onze kinderen. Hierin hebben we als mens en als sociale onderneming een grote verantwoordelijkheid. De rol van de zeehond is daarbij cruciaal; hij vormt de graadmeter voor een schone zee. Wij meten, monitoren, verzorgen en delen onze kennis. Om de zeehond en zijn leefomgeving gezond te houden én om onze kennis en kunde internationaal aan te bieden. Zodat die ook wereldwijd kan worden ingezet en kan bijdragen aan een betere (zee)wereld.

Doelstellingen, strategie en beleid

Achtergrond

In 1971 is het Zeehondencentrum in Pieterburen opgericht. Anno 2016 kan vastgesteld worden dat louter de zeehond beter maken, symptoombestrijding is. De grootste bedreiging voor dier en mens vormt de plastic soep.

Daarom is er sinds 2012 een nieuwe beweging ingezet met een gezonde leefomgeving voor de zeehond als basis, in plaats van louter de individuele zeehond zelf. Hierbij zijn wetenschap, educatie en beleving belangrijke onderdelen en zijn banden met zeer veel partijen aangehaald.

In 2015 is Zeehondencentrum Pieterburen gestart met het Happy Seal-project. Een project waarbij we aandacht vragen voor de vervuiling van de Waddenzee en het welzijn van de zeehond. Het uitgangspunt is het creëren van een duurzame, groene én rechtvaardige samenleving die respectvol omgaat met de natuur. Het unieke van dit project is dat het zowel dierenwelzijn als natuurbeschoud bij elkaar brengt. Het is dan ook de zienswijze waar Pieterburen in gelooft: natuurbescherming met respect voor het individuele wilde dier. Een wereldwijd gedragen zienswijze ook wel bekend onder de term 'compassionate conservation'.

In 2016 is dit project verder gecontinueerd, maar met een wat meer wetenschappelijke insteek. De zeehond staat nog steeds centraal, maar meer als drager van de boodschap en minder als lijdend voorwerp. De zeehond is toppredator en daarmee graadmeter van het ecosysteem.

Strategie

Doelstelling

Stichting Zeehondencentrum Pieterburen ontwikkelt zich meer en meer tot een kennis- en expertisecentrum voor zeehonden, waarbij een gezonde leefomgeving van de zeehond centraal gaat staan in de aanpak en communicatie van het Zeehondencentrum. Het project Happy Seal vormde hiervoor de basis en opmaat.

Functies

Bij het uitvoeren van haar nieuwe strategie zal de Stichting naast haar huidige kerntaak (het redden van hulpbehoevende zeehonden) op dit moment drie specifieke rollen op verschillende niveaus vervullen, die vervolgens logisch uit elkaar voortvloeien.

1. Autoriteit/wetenschap

De basis van alles ligt in de expertise van het Zeehondencentrum. Door jarenlange ervaring en vele onderzoeken is het Zeehondencentrum de expert geworden in Nederland op het gebied van zeehonden. Daar is in de loop der jaren een sterke (internationale) wetenschappelijke component bijgekomen waar onderzoek een grote rol speelt.

2. Bewustmaker

Door haar ervaring en betrokkenheid bij het Waddengebied en de zeehondenpopulatie is de bewustwording van het Zeehondencentrum voor het belang van een schone Waddenzee alleen maar groter geworden. Van oudsher houdt Pieterburen zich natuurlijk bezig met bewustwordingscampagnes, maar nu met de plastic soep en one health problematiek wordt die noodzaak extra gevoeld.

3. Entertainer/toeristisch trekpleister

Tot slot heeft het Zeehondencentrum een recreatieve functie. Veel gezinnen met kinderen zien het als een ideaal dagje uit.

Vanuit onze expertrol komen we tot bepaalde conclusies en overwegingen. Die maken dat we mensen bewust willen maken van een nieuwe problematiek rondom de zeehond en daar dan ook een andere, aanvullende boodschap in gaan voeren. Dat doen we op verschillende manieren waaronder op recreatief gebied door middel van beleving en 'scientainment'. Ook online zijn we steeds zichtbaarder aan het worden met onze boodschap.

2. Bestuursverslag / Raad van Toezicht

Bestuurssamenstelling

Het bestuur van het Zeehondencentrum bestaat uit een Raad van Toezicht en een directeur/bestuurder.

Sinds 17 april 2013 is Niek Kuizenga benoemd tot zelfstandig bevoegd algemeen directeur/bestuurder van de Stichting, nadat hij op 12 november 2012 in dienst was getreden als bestuurder.

Begin 2014 is de huidige Raad van Toezicht onder voorzitterschap van ex-staatssecretaris Henk Bleker aangetreden. Naast Henk Bleker zijn prof. dr. Ab Osterhaus, de bekende viroloog en de heer Ferry van der Kwaak, directeur van de Hanselman Groep, de overige leden.

Begin maart 2016 is mr. J. (Hans) Klopstra teruggetreden als lid van de Raad van Toezicht. Hiermee is de Raad van Toezicht gereduceerd tot drie leden.

De Raad van Toezicht komt meerdere keren per jaar samen en ontvangt geen bezoldiging voor haar werkzaamheden.

De leden van de Raad van Toezicht en het Bestuur hebben geen relevante nevenfuncties.

Bestuurlijke zaken

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK – onderzoeksfunctie

Verantwoorde zeehondenopvang is alleen mogelijk vanuit een wetenschappelijke basis en continue verbetering door onderzoek. Het onderzoek in 'Pieterburen' is gestoeld op de volgende drie pijlers.

Dierenwelzijn staat voorop

De beste plek voor de zeehond is de zee. Het dierenwelzijn en het ecosysteem worden alleen gediend als enkel die dieren die het nodig hebben, worden opgevangen en dat deze dieren zo kort mogelijke opgevangen worden. Door wetenschappelijk onderzoek te doen naar wanneer een dier hulpbehoevend is, kan opvang van gezonde dieren worden voorkomen. Belangrijk is daarbij dat deze kennis door middel van voorlichting eenduidig gedeeld wordt. Zo worden er geen gezonde wilde dieren uit het milieu gehaald door derden.

Het kunnen vrijlaten van een zeehond is afhankelijk van vele factoren. Afstemming op het individu en seizoenen afhankelijke afwegingen zijn vanuit het oogpunt van dierenwelzijn het meest gewenst. Dit is alleen mogelijk wanneer hulpbehoevende wilde dieren in onze ziekenhuisomgeving worden opgevangen waar hoogwaardige veterinaire zorgverleners voor ze klaar staan. Met doorlopende evaluaties en zorgvuldig uitgevoerde studies worden onze zorgprocessen voortdurend geoptimaliseerd. Onze kwaliteitsborging is ISO 9001:2008 gecertificeerd door Lloyds.

Compassionate conservation

Dierenwelzijn en natuurbehoud zijn niet strijdig. Er is een groeiend besef dat deze twee uitgangspunten elkaar juist versterken en wij zijn ervan overtuigd dat samenwerking en kennis uitwisseling in tegenstelling tot polarisatie van visies de gezondheid van Werelderfgoed Waddenzee en de dieren die daar leven het beste dient. Juist een opvangcentrum met een wetenschappelijk verantwoord opvangbeleid kan ecologisch onderzoek faciliteren dat gebruikmaakt van de graadmetersfunctie van de zeehond.

Er is één gezondheid voor mens en dier (One health principe)

Zeehonden kunnen dragers zijn van zoönosen. Dit zijn infectieziekten die van dier op mens besmettelijk zijn. Vanuit het gedachtegoed van "one health" is het daarom omwille van volksgezondheid en het voorkomen van verspreiding van dierziektes gewenst dat onze zeehondenopvang aan de hoogst mogelijke hygiën- eisen en veterinaire protocollen voldoet. Een gestructureerde samenwerking met de andere opvangcentra -bij voorkeur op trilateraal niveau- is van vitaal belang in het veld van de virologie en bacteriologie.

In het geval van een virale calamiteit, zoals een uitbraak van influenza onder de zeehonden in de Waddenzee, dienen erkende opvanginstanties schouder aan schouder op te treden om verdere verspreiding tussen zeehonden, dan wel besmetting van vee of andere wilde dieren, te voorkomen.

Daarnaast is gecontroleerd antibioticagebruik uitermate belangrijk om resistentievorming te voorkomen. Door ons wetenschappelijk onderzoek werken wij met zeer beperkt en gericht gebruik van antibiotica.

Het Zeehondencentrum Pieterburen werkt intensief samen met wetenschappers van onder andere universiteiten in Groningen, Rotterdam, Hannover (DL), Utrecht, Giessen (DL) en Wageningen.

BEHOUD en BEHEER- functie (inclusief Zorg)

Het Zeehondencentrum speelt een rol in het behoud en beheer van het grotere ecologische systeem. De zorg voor de (individuele) zeehond is bijgevolg maar één aspect van de rol van onze organisatie. Vanuit de behoud- en beheerfunctie is het Happy Seal project geïnitieerd.

Happy Seal is ontstaan uit de frustratie dat jaarlijks duizenden zeezoogdieren het slachtoffer zijn van afval in zee. In toenemende mate worden we in Pieterburen geconfronteerd met zeehonden die zonder onze hulp dood zouden gaan als gevolg van verstriking. Onderzoek wijst uit dat per jaar 640.000 ton afval aan visnetten in zee wordt gedumpt. Waardoor naar schatting jaarlijks 136.000 zeezoogdieren vaak op gruwelijke wijze sterven. Plastics in de vorm van microplastics, zwerfafval en visnetten vormen een groot gevaar voor al het zeeleven met de zeehond voorop. De afgelopen jaren heeft het netwerk van het Zeehondencentrum al tientallen zeehonden bevrijd van netten. In veel gevallen moeten ze in ons ziekenhuis in Pieterburen worden opgenomen vanwege te ernstige verwondingen. De door ons opgevangen dieren worden na intensieve medische verzorging weer vrijgelaten in diezelfde zee.

De inzet van vrijwilligers (ons EHBZ strandingsnetwerk) is cruciaal voor onze behoud- en beheerfunctie. Zij zijn de ogen en oren van 'Pieterburen'. Zowel voor zeehonden als voor vervuiling.

De opvang van zeehonden in het Zeehondencentrum gebeurt niet lukraak. De opvang en zorg is gestoeld op wetenschappelijke inzichten en protocollen. De manier waarop het Zeehondencentrum haar zeehonden opvangt en verzorgt, is wetenschappelijk onderbouwd. Daarbij worden eigentijdse richtlijnen en procedures gevolgd welke zorgvuldig afgestemd worden binnen de OVAG (Operational Veterinary Advisory Group) en waar relevant getoetst door de VESAC (VEterinary & Ethical Science Advisory Committee).

In 2016 zijn totaal 392 zeehonden opgevangen en verzorgd. Vorig jaar waren dit er 308. Het aantal gewone zeehonden bedroeg 319 (ten opzichte van 270 vorig jaar) en het aantal grijze zeehonden bedroeg 72 (ten opzichte van vorig jaar 38). In 2016 is er een bijzondere zeehond opgevangen en verzorgd, namelijk een zeldzame zadelrob.

PUBLIEKSWERKING – publieksgerichte functie

Het Zeehondencentrum ontsluit haar werk voor een zeer groot publiek. We werden in 2016 opnieuw gesteund door ca. 30.000 donateurs. Ten opzichte van 2015 was er wel een daling van het aantal donateurs van circa 1.500.

In 2016 gingen ongeveer 70.000 bezoekers, waarvan 65.000 betalende bezoekers "een dagje uit" naar het Zeehondencentrum. Het aantal betalende bezoekers is met 3% gestegen ten opzichte van 2015. Hier heeft het verbouwde bezoekerscentrum aan meegeholpen. Gedurende 2015 is namelijk het bezoekerscentrum volledig verbouwd met als tastbaar resultaat een volledig nieuwe expositie in het bezoekerscentrum. Mensen worden nu veel meer meegenomen in de beleving. De reacties blijven zeer positief. De stijging van het aantal bezoekers ten opzichte van vorig jaar wordt dan ook veroorzaakt doordat de in 2015 ingezette stijging nu in 2016 ook voor het eerste volledige jaar merkbaar is geworden.

De gemiddelde bestedingen van onze bezoekers zijn ten opzichte van 2016 opnieuw gestegen. Per betalende bezoeker is er gemiddeld ongeveer 10% meer besteed in de winkel ten opzichte van vorig jaar.

Financiële paragraaf

Het Zeehondencentrum is volledig afhankelijk van de giften en donaties van haar bezoekers en donateurs. Doordat de donaties en giften de afgelopen jaren fors zijn afgenomen en er de afgelopen jaren in sterk toenemende mate zieke en verweesde zeehonden bij het Zeehondencentrum zijn binnengebracht heeft dit ertoe geleid dat de reserves en de liquiditeit van het Zeehondencentrum ernstig onder druk zijn gekomen.

In de begroting van 2016 is daarom uitgegaan van een kleine winst. Deze is in 2016 ook daadwerkelijk gerealiseerd. De afschrijvingskosten worden fors beperkt door een vrijval vanuit het bestemmingsfonds investeringen.

Geparafiseerd voor
waarmaking doeleinden

Zowel de gerealiseerde baten als de gerealiseerde kosten zijn hoger uitgevallen ten opzichte van de begroting. En middels deze hogere inkomsten heeft de stichting de aan de doelstelling bestede kosten kunnen dekken. De hogere zorgkosten ontstaan door het fors hogere aantal opgevangen en verzorgde zeehonden. De hogere kosten voorlichting ontstaan als gevolg van de projecten Happy Seal, Delfsail en de Rotterdamse Havendagen waarin het Zeehondencentrum bewust heeft geïnvesteerd in 2016.

De bestedingen aan de doelstelling over 2016 bedragen 83% (2015: 89%) van de totale baten.

De continuïteitsreserve is toegenomen en bedraagt eind 2016 € 783.413 en de bestemmingsreserve is ongewijzigd gebleven (€ 569.000). Gestreefd wordt wederom om vanaf 2017 acties te ondernemen om met name de inkomsten stabiel te krijgen waardoor het vermogen nog verder kan stijgen.

De CBF-norm van 25% voor kosten van fondsenwerving werd ook in 2016 ruimschoots onderschreden. Stichting Zeehondencentrum Pieterburen besteedt 5% van haar inkomsten aan kosten voor fondsenwerving (2015: 8%).

De eigen norm voor kosten administratie en beheer is gesteld op maximaal 15% van de totale kosten. Het Zeehondencentrum is de afgelopen jaren ruim onder het gestelde maximum uitgekomen. Over 2016 is het percentage 12% (2015: 11%).

Bij de jaarrekening 2016 is een goedkeurende controleverklaring verstrekt door De Jong & Laan Accountants. In deze verklaring vermeldt de accountant onder meer dat de jaarrekening 2016 van onze stichting voldoet aan de verslaggeving voorschriften voor fondsenwervende instellingen.

Keurmerken

Het Zeehondencentrum kent twee keurmerken:

- CBF-keurmerk
- ISO-keurmerk

Het CBF-keurmerk voor Goede Doelen (Centraal Bureau Fondsenwerving) stelt voorschriften en eisen aan de organisatie. Het Zeehondencentrum heeft sinds oktober 2000 het CBF-keurmerk en een ANBI-status. Dat houdt in dat giften aan de crèche fiscaal aftrekbaar zijn. In 2016 heeft het CBF een hertoetsing uitgevoerd. Deze hertoetsing heeft opnieuw geleid tot een verlenging van het keurmerk voor de komende 3 jaar.

Sinds het voorjaar van 2004 heeft het Zeehondencentrum de ISO-9001:2008 certificering. Jaarlijks vindt er een audit plaats; ook in 2016 is deze audit succesvol afgenomen. Dit betekent dat de ISO-certificering - een waarborg voor transparantie binnen de organisatie die de kwaliteit ten goede komt - de komende jaren van kracht blijft.

Personeel

Van het totale aantal bezoldigde fte's per 31 december van 32,0 fte's (2015: 31,3) was circa 26,8 fte in vaste dienst en 5,2 fte op oproepbasis. Er is zowel in de zorg als het bezoekerscentrum in toenemende mate gewerkt met vrijwilligers in plaats van betaalde krachten. Veel medewerkers hebben een kortdurend deeltijddienstverband. Daardoor heeft het Zeehondencentrum over het gehele jaar circa 60 medewerkers in dienst gehad.

De organisatie bestaat uit de onderdelen zeehondenzorg, EHBZ/vrijwilligers, technische dienst, wetenschap, bezoekerscentrum, communicatie en fondsenwerving en het secretariaat. Staffuncties zijn kwaliteitsmanager, de financiële administratie en de personeelsadministratie.

Met name in de zorgafdeling vinden met enige regelmaat mutaties plaats. Over 2016 zijn er daarnaast meer dan 100 onbezoldigde stagiaires/trainees en vrijwilligers geweest.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

3. Vooruitblik 2017-2021

Voor de periode 2017-2021 is een beleidsplan opgesteld. Dit beleidsplan is vastgesteld door het bestuur na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

Voor 2017 zijn een begroting en jaarplan opgesteld. Deze begroting en het jaarplan zijn vastgesteld door het bestuur na goedkeuring van de Raad van Toezicht. Insteek is het verder blijven beheersen van de kosten en realiseren van nieuwe inkomstenbronnen zodat verder kan worden gebouwd aan een gezonde financiële situatie. Een cijfermatige samenvatting van deze begroting 2017 is opgenomen in de jaarrekening 2016 onder de staat van baten en lasten.

Ten aanzien van de liquiditeitspositie kan worden opgemerkt dat mede dankzij de huidige ontvangen en toegezegde donaties en giften en de toegekende nalatenschappen het Zeehondencentrum op basis van de huidige verwachtingen gedurende 2017 geen liquiditeitsproblemen zal krijgen.

Er worden voor 2017 enkele grote investeringen verwacht ten behoeve van de zeehondenopvang en de huisvesting, maar ook met betrekking tot het aantrekkelijker maken van het buitenterrein. De verwachting is dat het personeelsbestand eerder zal afnemen dan toenemen door steeds meer gebruik te maken van goede opgeleide en begeleide vrijwilligers.

De doelstellingen voor 2017-2021:

In de nabije toekomst gaan we onze *integrale* propositie op het gebied van Sea, Seals and Science versterken:

- Sea (een gezonde zee > duurzaamheid);
- Seals (One Health, een gezonde zeehond > vitaliteit);
- Science (wetenschappelijk onderzoek, kennis en educatie > onderwijs).

Deze aandachtsgebieden sluiten naadloos aan op de de meest relevante thema's die van belang zijn voor de toekomst van Nederland (duurzaamheid, vitaliteit en onderwijs).

Onze leidraad is daarbij het volgende toekomstbeeld:

1. Wetenschappelijk gefundeerde aanpak van zorg, educatie en preventie;
2. Pieterburen wordt Field Station, met een learning community van studenten van over de hele wereld. Ze zijn in Pieterburen om een levenservaring op te doen met toegepast onderzoek, educatie, communicatie, hostmanship en last but not least: hands-on contact met wilde dieren;
3. Het verhaal van de zeehond en onze unieke plek bij de Waddenzee en het 'Waddenland' beleefbaar maken (zowel online als offline);
4. Focus op persoonlijke, intieme ervaring die blijvend inzicht en impact achterlaat, niet op beeldschermen, maar aan den lijve;
5. Toepassing van een spectrum van 'edutainment' en 'sciencetainment', met koplopende inhoud gesteund door experiment op locatie, en een zelf-doen en hands-on mentaliteit;

6. Een brede interessedekking, van jong tot oud, en van populair tot wetenschappelijk (zowel online als offline);
7. Niet bouwend op maar ondersteund met een mix van traditioneel vermaak zoals educatieve waddenspeelplaats, zeehonden kijken, museale informatie en ontspanning.

Voor 2017 willen we de volgende mijlpalen realiseren:

Behoud en beheer (incl. Zorg)

- 'Pieterburen' staat voor de best mogelijke opvang en zorg voor zeehonden ter wereld (Kwaliteit zeehondenzorg);
- We grijpen elke kans aan om onze zorg onderwerp te laten zijn van gedegen wetenschappelijk onderzoek naar uitkomsten, mogelijke verbeteringen en (trilateraal) overleg. Ook met overige maatschappelijke stakeholders;
- De realisatie van een landelijk vrijwilligersnetwerk (EHBZ) samen met onze collega opvangcentra;
- Vernieuwen/verbeteren zorgunits.

Wetenschappelijk onderzoek

- Voortzetten van het wetenschappelijk onderzoek Dollard (Moeder Pup gedrag) richting Promotie-onderzoek;
- Promotieonderzoek Bacteriologie (Antibioticagebruik);
- Productie van een viertal mini-documentaires (wetenschapscommunicatie);
- Transitie naar Learning Community in eerste fase;
- Verbeteren/vernieuwen studentenverblijven.

Publiekswerking

- Professionaliseren Marketing, Sales en Fondsenwerving:
 - a. Lancering van Campagne: SEA, SEALS, SCIENCE;
 - b. Professionele inzet van Digital Marketing;
 - c. Pilot Telemarketing;
 - d. Professionaliseren Retail functie (zowel off- als online).
- Attractiviteit vergroten:
 - a. Samenwerkingsarrangementen (bijvoorbeeld DoeZoo);
 - b. Optimaliseren bezoekerscentrum;
 - c. Buitenterrein opnieuw inrichten, met educatieve Waddenspeelplaats.
- Realiseren van 70.000 betalende bezoekers in 2017.

Strategie

- Aanhaken op ontwikkeling Werelderfgoedcentrum.

4. Verantwoordingsverklaring

De Stichting Zeehondencentrum Pieterburen onderschrijft de drie kernprincipes van goed bestuur, zoals deze zijn opgenomen in het CBF-keur. Het bestuur van het Zeehondencentrum legt in deze verantwoordingsverklaring verantwoording af over de wijze waarop het Zeehondencentrum:

- toezicht houdt, bestuurt en uitvoert;
- de effectiviteit en efficiency van besteding van middelen waarborgt;
- de omgang met belanghebbenden optimaliseert.

Besturen en toezicht houden

Om de doelstellingen te kunnen realiseren is een optimale inrichting van bestuur en organisatie noodzakelijk. Het Zeehondencentrum wordt bestuurd door de directie. Een onafhankelijke en onbezoldigde Raad van Toezicht is toezichthouder en vergadert regelmatig.

De stichting is ingericht conform het raad van toezichtmodel, waarbij het directiebestuur aan het Zeehondencentrum op hoofdlijnen leiding geeft en eindverantwoordelijk is. Voor de taken en verantwoordelijkheden is een zgn. Reglement Raad van Bestuur opgesteld met daarin functieomschrijvingen van directieleden. De handelingsvrijheid van de directieleden wordt beperkt conform de bepalingen in de algemene statuten en het Reglement Raad van Bestuur.

De Raad van Toezicht bestaat in 2016 uit drie leden die ieder deskundig zijn op een voor de organisatie relevante werkgebied. De leden van de Raad van Toezicht (RvT) worden voor een periode van drie jaar benoemd. Zij treden af volgens een door de Raad van Toezicht opgesteld rooster. Een volgens het rooster aftredend lid is onmiddellijk (doch maximaal twee maal) herbenoembaar. Alle leden van de Raad van Toezicht zijn vrijwillig verbonden aan de organisatie en ontvangen geen bezoldiging. De directie wordt door de Raad van Toezicht benoemd en ontvangt een beloning vastgesteld door de Raad van Toezicht.

De leden van de Raad van Toezicht hebben allemaal de benodigde verklaring van het CBF-keur naar waarheid ingevuld en ondertekend.

De Raad van Toezicht komt meerdere keren per jaar bij elkaar (minimaal vier keer). Tijdens de vergaderingen worden de ontwikkelingen binnen het Zeehondencentrum te Pieterburen besproken en vindt een terugblik/evaluatie van de afgelopen periode.

Het Zeehondencentrum onderschrijft de richtlijnen van de Commissie Wijffels. De kern van deze gedragscode voor goed bestuur gaat over openheid, transparantie en verantwoording afleggen. Het directiesalaris van goede doelen volgt volgens de gedragscode het salarisbeleid van de overheid en dat van het Zeehondencentrum valt daar ruim binnen.

Iedere maand wordt aan de directie gerapporteerd over de voortgang van het Jaarplan met behulp van zogenaamde prestatie-indicatoren. Deze cijfers worden voorzien van een inhoudelijke toelichting. Afwijkingen van de voorgenomen prestatie worden geduïd, waar nodig worden de plannen door de directie bijgestuurd, waar nodig na goedkeuring door de Raad van Toezicht.

Het jaarverslag en de jaarrekening worden door de directeur-bestuurder opgesteld en door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

Extern toezicht

De door het bestuur aangestelde gecertificeerde registeraccountant controleert jaarlijks de administratieve organisatie en interne controleprocedures in het licht van de controle van de jaarrekening.

Het Zeehondencentrum is gecertificeerd volgens NEN-EN-ISO 9001: 2008. Als gevolg van dit keurmerk vindt jaarlijks een audit plaats door een toetsende instantie.

Verder toetst het Centraal Bureau Fondsenwerving jaarlijks de jaarverslaggeving en eens in de drie jaar vindt hertoetsing van het keurmerk plaats.

Besteding van middelen

Het Zeehondencentrum erkent het belang van het duidelijk formuleren van doelen, het meten van de realisatie en het evalueren van de activiteiten. Begin 2016 is het nieuwe beleidsplan voor de jaren 2016 t/m 2020 aan de Raad van Toezicht voorgelegd en goedgekeurd.

Door het vaststellen van een jaarbegroting geeft het bestuur richting aan de doelstellingen van de organisatie. Jaarlijks wordt het jaarplan fondsenwerving vastgesteld.

Besteding van middelen vindt plaats in overeenstemming met de begroting. In de toelichting op de jaarlijkse begroting wordt aangegeven welke acties er met betrekking tot verdere optimalisatie van de bestedingen zijn voorgenomen. Het Zeehondencentrum besteedt het leeuwendeel van haar inkomsten direct aan de zorg voor de zeehonden. Daarnaast worden kosten gemaakt voor wetenschappelijk onderzoek, educatie en voorlichting.

De kosten aan fondsenwerving blijven jaarlijks ver onder de norm van het CBF, zoals blijkt uit de jaarrekening over boekjaar 2016.

Om succesvol te zijn en onze goede reputatie te houden, is een goede uitvoering van bedrijfsprocessen essentieel. Daarom hecht het Zeehondencentrum groot belang aan kwaliteitsmanagement conform de ISO-normering. Sinds 2004 wordt het Zeehondencentrum als eerste – en voor zover bekend tot nu toe enige – opvangcentrum ter wereld door Lloyds Quality Register ISO 9001-2008 gecertificeerd. Het Zeehondencentrum streeft voortdurend naar het verbeteren, herontwerpen en borgen van de kwaliteit van activiteiten en processen.

Voor het monitoren en evalueren van activiteiten wordt maandelijks een rapportage opgesteld met een staat van baten en lasten. De financiële resultaten worden toegelicht en afwijkingen van de begroting worden verklaard en desgewenst bijgestuurd.

Relatie met belanghebbenden

Interne belanghebbenden van het Zeehondencentrum zijn o.a. werknemers, raad van toezicht, vrijwilligers en stagiaires.

Externe belanghebbenden zijn o.a. donateurs, bezoekers, goede doelen, fondsen, media, landelijke en lokale overheidsinstanties en wetenschappelijke instituten.

Het Zeehondencentrum acht het zeer belangrijk om draagvlak en bewustwording te creëren voor haar activiteiten en uitgangspunten. Zij behoort met haar donateurs tot de grotere natuurorganisaties in Nederland. Jaarlijks ontvangt het Zeehondencentrum circa 70.000 bezoekers. Het Zeehondencentrum geniet een zeer hoge naamsbekendheid en waardering. Donateurs ontvangen een paar keer per jaar het Robbenbulletin. De website van het Zeehondencentrum wordt dagelijks ongeveer 1.000 maal bezocht. Op Facebook hebben we inmiddels meer dan 25.000 volgers en een gemiddeld wekelijks bereik van meer dan 150.000 personen. Het jaarverslag is online beschikbaar.

Dagelijks ontvangt het Zeehondencentrum diverse uitingen via de email, telefoon of face-to-face contacten. Informatievraagstukken worden naar de betreffende afdeling doorgezet en zo goed mogelijk beantwoord, grotendeels middels kennis en beschikbare documentatie.

Ideeën en opmerkingen kunnen via een zgn. enquête bus in het Bezoekerscentrum worden ingeleverd. De afgelopen jaren is middels evaluatieformulieren de uitstraling en de beleving van een bezoek aan het Zeehondencentrum in Pieterburen getoetst.

Ontvangen klachten worden volgens de klachtenprocedure afgewikkeld.

Daarnaast hecht het Zeehondencentrum sterk aan het aantrekken en behouden van vrijwilligers, studenten, stagiaires en dierenartsen uit binnen- en buitenland die vooral in de zorg, maar ook in andere onderdelen van de organisatie actief zijn. Zo wordt de filosofie van het Zeehondencentrum uitgedragen ver buiten de landsgrenzen. Veel voormalige vrijwilligers / medewerkers zijn de kern (gebleken) van buitenlandse projecten, die tot doel hebben op locatie zeehonden en andere zeezoogdieren op te vangen, met name als het gaat om zeer bedreigde populaties van bijvoorbeeld de monniksrob, Kaspische zeehond en ladoga seal. Deze goede buitenlandse contacten leiden er toe dat medewerkers van het Zeehondencentrum meerdere malen per jaar op locatie hulp verlenen en met de medicatie en andere hulpmiddelen binnen 24 uur ter plaatse zijn. Er wordt ook een aantal projecten uitgevoerd in het buitenland, zoals in Ierland, waarvoor nauw wordt samengewerkt met internationale relaties.

Een netwerk van vele vrijwilligers langs de hele kust van Nederland vormt de EHBZ (Eerste Hulp Bij Zeehonden). Deze vrijwilligers, de zogenaamde EHBZ-ers, zijn door het Zeehondencentrum getraind om eerste hulp aan zeehonden en andere zeezoogdieren te verlenen.

Het Zeehondencentrum werkt nauw samen met relevante partijen voor wetenschappelijk onderzoek en is actief betrokken bij het politiek beleid voor natuurbescherming en dierenwelzijn.

Jaarrekening

Geparafeerd voor
waarmekingsdoeleinden

Jaarrekening

Samengevoegde balans per 31 december 2016
(na verwerking resultaat)

		31 dec.2016 EUR	31 dec.2015 EUR
Activa			
<i>Materiële vaste activa</i>	<i>A</i>	1.683.812	1.815.971
<i>Vorraden</i>	<i>B</i>	41.983	24.548
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>	<i>C</i>	646.160	824.035
<i>Liquide middelen</i>	<i>D</i>	77.477	29.851
		765.620	878.434
Totaal		2.449.432	2.694.405
Passiva			
<i>Reserves en fondsen</i>			
<i>Reserves</i>	<i>E</i>		
• continuïteitsreserve		783.413	630.684
• bestemmingsreserve		569.067	569.067
• overige reserves			
		1.352.480	1.199.751
<i>Fondsen</i>	<i>F</i>		
• bestemmingsfonds		727.587	855.720
		2.080.067	2.055.471
<i>Voorzieningen</i>	<i>G</i>	115.500	37.500
<i>Langlopende schulden</i>	<i>H</i>	0	223.194
<i>Kortlopende schulden</i>	<i>I</i>	253.865	378.240
Totaal		2.449.432	2.694.405

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Samengevoegde staat van baten en lasten over 2016

	Begroting 2016		Werkelijk 2016		Werkelijk 2015		Begroting 2017	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Baten:								
Baten uit eigen fondsenwerving	J	1.679.400	1.844.861	1.392.819	1.866.000			
Subsidies van overheden	K	0	0	3.320	0			
Overige baten	L	449.200	405.691	445.227	437.500			
Som der baten		2.128.600	2.250.552	1.841.366	2.303.500			
Lasten:								
Besteed aan doelstellingen	M							
Zorg	M1	1.389.365	1.438.979	1.286.264	1.383.590			
Wetenschap	M2	107.970	78.938	71.600	105.759			
Voorlichting	M3	143.608	344.181	274.946	217.468			
Werving baten	N	1.640.943	1.862.098	1.632.810	1.706.817			
Kosten eigen fondsenwerving	N1	227.080	98.087	105.588	289.559			
Beheer en administratie	O							
Kosten beheer en administratie	O1	228.380	265.771	223.212	264.041			
Som der lasten		2.096.402	2.225.956	1.961.610	2.260.417			
Resultaat		32.198	24.596	-120.243	43.083			
Resultaatbestemming								
Toevoeging/onttrekking aan:								
_ continuïteitsreserve		32.198	152.729	-16.246	43.083			
_ bestemmingsreserve		-	0	0	-			
_ bestemmingsfonds		-	-128.133	-103.997	-			
		32.198	24.596	-120.243	43.083			

Geparafeerd voor
waarmarkingsdoeleinden

Samengevoegde kasstroomoverzicht 2016

	2016		2015	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Resultaat na belastingen	24.596		-120.343	
Gecorrigeerd voor:				
. Afschrijvingen	274.806		221.497	
. Mutatie voorzieningen	78.000		-27.500	
. Mutatie werkkapitaal	<u>221.244</u>		<u>192.754</u>	
Kasstroom uit operationele activiteiten		598.646		266.508
Investerings in:				
. Materiële vaste activa	142.647		126.773	
Opbrengst verkopen:				0
. Materiële vaste activa	<u>0</u>		<u>0</u>	
Kasstroom uit investerings-activiteiten		142.647		126.773
Aflossing langlopende schulde	<u>-223.194</u>		<u>0</u>	0
Kasstroom uit financierings-activiteiten		-223.194		0
				0
Mutatie liquide middelen		<u>232.805</u>		<u>139.735</u>
Liquide middelen einde boekjaar		77.477		-155.328
Liquide middelen begin boekjaar		-155.328		-295.063
Mutatie liquide middelen		<u>232.805</u>		<u>139.735</u>

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Toelichting behorend tot de jaarrekening 2016

Aard bedrijfsactiviteiten

De Stichting Zeehondencentrum Pieterburen stelt zich ten doel:

Het (doen) bevorderen van de instandhouding en eventueel van de uitbreiding van zeehondenpopulaties in het bijzonder in, maar niet beperkt tot, de getijdengebieden rond en in de Noordzee. Hieronder wordt begrepen:

- Het (doen) geven van voorlichting;
- Het verzorgen van zeezoogdieren waaronder zeehonden, voorkomend in de getijdengebieden rond en in de Noordzee met als doel hen weer vrij te laten in de natuur;
- Het (doen) beoefenen van wetenschap en educatie, alsmede het samenwerken met die instelling of natuurlijke personen, die activiteiten op het gebied van wetenschap en educatie ontplooien;
- Het werven van fondsen om voormelde activiteiten te helpen bekostigen;
- Het verlenen van noodhulp aan en het geven van voorlichting over zeezoogdieren wereldwijd;
- Alle overige (rechts-)handelingen die het doel bevorderen.

Consolidatie

De samengevoegde jaarrekening van Stichting Zeehondencentrum Pieterburen bestaat uit de enkelvoudige jaarrekeningen van Stichting Zeehondencrèche Pieterburen en van Stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen beide stichtingen worden geëlimineerd.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslagperiode van een jaar. Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Geparafereerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Voor zover niet anders is vermeld hebben activa en passiva een looptijd korter dan 1 jaar.

In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Continuïteitsveronderstelling

De Raad van Bestuur heeft bij het opstellen van de jaarrekening, de gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van de Stichtingen Zeehondencrèche Pieterburen.

Het resultaat en kasstroomoverzicht uit operationele activiteiten over het boekjaar 2016 zijn positief. Echter de volgende onzekerheden inzake de continuïteit zijn onderkend:

- de onzekerheden omtrent giften, donateurs en nalatenschappen;
- de beschikbaarheid van liquiditeiten op de middellange termijn.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

De gebouwen en terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd, indien zij de economische gebruiksduur van het object verlengen.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op terreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. De economische levensduur is als volgt vastgesteld:

Gebouw, verbouwingen	: 5-25 jaar;
Bedrijfsinstallaties	: 7 jaar;
Elektronische bedrijfsinventaris	: 3-5 jaar;
Overige bedrijfsinventaris	: 5 jaar.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, rekening houdend met mogelijke oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan ter vrije beschikking van de Stichting.

Reserves

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit te waarborgen ingeval van (tijdelijke) sterk tegenvallende opbrengsten.

Bestemmingsreserve

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Overige reserves

Overige reserves betreffen reservemiddelen die resteren na de eerder genoemde bestedingen.

Fondsen

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden betreffen schulden met een looptijd van ten hoogste een jaar en worden voor zover niet anders vermeld gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Baten uit eigen fondsenwerving

Donaties en giften

Donaties en giften worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen, met uitzondering van ontvangsten die kunnen worden toegerekend aan een periode waarin een bepaalde mailingsactie heeft plaatsgevonden. Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland.

Baten uit nalatenschappen

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als baten uit nalatenschappen, voorzover deze niet al in een voorgaand boekjaar zijn verantwoord.

Verkoop van artikelen

Opbrengsten uit de verkoop van artikelen worden onder de baten tegen de brutowinst opgenomen. De brutowinst is de netto-omzet verminderd met de kostprijs van de verkochte artikelen. Onder de netto-omzet wordt verstaan de opbrengst onder aftrek van kortingen en over de omzet geheven belastingen. Onder de kostprijs wordt verstaan de inkoopwaarde van de goederen, verhoogd met de op de inkoop en verkoop drukkende directe (aan derden betaalde) verwervingskosten. De door de fondsenwervende instelling in dit verband gemaakte eigen kosten worden als kosten van fondsenwerving verantwoord.

Kosten

Kostentoerekening

Kosten worden toegerekend aan de doelstelling, werving baten en beheer en administratie op basis van de volgende maatstaven:

- . Direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend;
- . Niet direct toerekenbare kosten worden als volgt verdeeld:
 - _ Uitbested werk;
 - _ Communicatie;
 - _ Personeelskosten;
 - _ Huisvestingskosten;
 - _ Kantoor- en algemene kosten;
 - _ Afschrijving en rente.

Verliezen en risico's worden verantwoord zodra deze voorzienbaar zijn.

Pensioenen

De Stichting heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Het bedrag dat als pensioenvoorziening is opgenomen, is de beste schatting van de nog niet afgefinancierde bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en banktegoeden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen bij geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Toelichting op de balans

A Materiële vaste activa

	2016 EUR	2015 EUR
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	605.892	704.209
Machines en installaties	894.340	960.632
Inventarissen	0	7.832
Andere vaste bedrijfsmiddelen	183.580	143.298
	1.683.812	1.815.971

Het verloop is als volgt weergegeven:

	Bedrijfsge- bouwen en -terreinen	Machines en installaties	Inventa- rissen	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Stand per 1 januari 2016					
Aanschafwaarde	1.150.323	1.397.309	55.725	752.027	3.355.384
Cumulatieve afschrijvingen	-446.114	-436.677	-47.893	-608.729	-1.539.413
Boekwaarde	704.209	960.632	7.832	143.298	1.815.971
Mutaties boekjaar					
Investeringen	2.142	24.531	0	115.974	142.647
Aanschafw.desinvesteringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	-100.459	-90.823	-7.832	-75.692	-274.806
Afschr.desinvesteringen	0	0	0	0	0
Saldo	-98.317	-66.292	-7.832	40.282	-132.159
Stand per 31 december 2016					
Aanschafwaarde	1.152.465	1.421.840	55.725	868.001	3.498.031
Cumulatieve afschrijvingen	-546.573	-527.500	-55.725	-684.421	-1.814.219
Boekwaarde	605.892	894.340	0	183.580	1.683.812
Afschrijvingsduur	5-20 jaar	7 jaar	3-5 jaar	5 jaar	

De investeringen in de bedrijfsgebouwen en -terreinen betreft een aanpassing in het bezoekerscentrum.

De investeringen in de machines en installaties betreffen een nieuw filter t.b.v. de nieuwe waterzuivering.

De investeringen in de inventarissen en overige bedrijfsmiddelen betreffen met name:
Vervanging en aanpassingen website en automatiseringsapparatuur, aanschaf nieuw röntgenapparaat, mobiele educatielab en aanpassingen aan de ponton.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

	2016 EUR	2015 EUR
B Voorraden		
Voorraad beschikbaar voor de doelstelling	41.983	24.548
	41.983	24.548

De voorraad bestaat uit promotieartikelen en vis.

C Vorderingen en overlopende activa

Debiteuren	33.089	9.144
Nalatenschappen/legaten	556.343	754.202
Te vorderen belastingen	24.742	27.063
Vooruitbetaalde kosten	20.490	24.146
Overige vorderingen	11.496	9.480
	646.160	824.035

In het saldo van de vorderingen op debiteuren is rekening gehouden met een voorziening voor oninbaarheid ad € 62.700 (v.j.: € 62.700).

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

	2016 EUR	2015 EUR
D Liquide middelen		
Banken	58.500	5
ING/Postbank	17.315	27.031
Kasmiddelen	1.662	2.815
	<u>77.477</u>	<u>29.851</u>

De saldi staan ter vrije beschikking.

Door de bankier is per ultimo boekjaar een rekening-courantkrediet ter grootte van € 250.000 verstrekt.

E Reserves

Continuïteitsreserve	783.413	630.684
Bestemmingsreserve	569.067	569.067
	<u>1.352.480</u>	<u>1.199.751</u>

De mutaties in de reserves in het boekjaar zijn als volgt weer te geven.

	Continuïteits reserve EUR	Bestemmings reserve EUR	2016 EUR	2015 EUR
Stand per 1 januari	630.684	569.067	1.199.751	1.215.997
Mutaties:				
. Toevoegingen via resultatenbestemming	152.729	0	152.729	-16.246
. Bestedingen via resultatenbestemming	-	-	-	-
Stand per 31 december	<u>783.413</u>	<u>569.067</u>	<u>1.352.480</u>	<u>1.199.751</u>

Continuïteitsreserve	2016 EUR	2015 EUR
Stand per 1 januari	630.684	646.930
Resultaatbestemming	152.729	-16.246
Stand per 31 december	<u>783.413</u>	<u>630.684</u>

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. De omvang van de continuïteitsreserve is intern bepaald op maximaal één keer de jaarlijkse uitgaven van de organisatie met betrekking tot kosten van werving en doelbesteding. Als jaaruitgave wordt hierbij het driejaargemiddelde genomen van de werkelijke uitgaven in het voorgaande verslagjaar, het lopende verslagjaar en de geraamde uitgaven volgens de begroting voor het komende verslagjaar. Ultimo 2016 wordt de benodigde continuïteitsreserve becijferd op € 2.238.128, zodat het plafond nog niet is bereikt.

Bestemmingsreserves

	Reserve finan- ciering activa EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari	569.067	569.067
Mutaties:		
. Toevoegingen via resultaatbestemming	0	0
. Bestedingen via resultaatbestemming	0	0
Stand per 31 december	<u>569.067</u>	<u>569.067</u>

Op bovenstaande bestemmingsreserves rust geen verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door het bestuur.

F Fondsen

Bestemmingsfonds investeringen

Stand per 1 januari	855.720	959.717
Mutaties:		
. Toevoegingen via resultaatbestemming	0	0
. Bestedingen via resultaatbestemming	-128.133	-103.997
Stand per 31 december	<u>727.587</u>	<u>855.720</u>

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de fondsen is aangegeven door derden.

G Voorzieningen

Voorziening groot onderhoud	115.500	37.500
	<u>115.500</u>	<u>37.500</u>

De voorziening groot onderhoud is gevormd ten behoeve van het achterstallig onderhoud.

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Stand 1 januari	37.500	65.000
Dotatie	78.000	2.500
Vrijval	0	-6.956
Onttrekking	0	-23.044
Stand 31 december	<u>115.500</u>	<u>37.500</u>

Geparafiseerd voor
waarmerkingsdoeleinden

	2016 EUR	2015 EUR
H Langlopende schulden		
Hypotheek	0	223.194
	<u>0</u>	<u>223.194</u>

Onder de langlopende schulden staan verplichtingen voor langer dan een jaar verantwoord.

Hypotheek woning Hoofdstraat nr. 96

Ten behoeve van de aanschaf van een woning voor de vrijwilligers is een hypotheek verkregen, ad € 223.194 welke per 31 mei 2011 volledig is opgenomen.

De rente bedraagt 4% op jaarbasis en ligt voor 10 jaar vast.

In 2016 is begonnen met de volledige aflossing van de hypotheek. In 2017 wordt het laatste deel afgelost. Deze aflossing is onder de kortlopende schulden verantwoord.

Als zekerheid geldt een eerste hypotheek op het pand.

Stand 1 januari	223.194	223.194
Aflossingen	-174.072	0
	<u>49.122</u>	<u>223.194</u>
Aflossingsverplichting komen boekjaar	-49.122	0
Stand 31 december	<u>0</u>	<u>223.194</u>

I Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2016 EUR	2015 EUR
Schulden aan kredietinstellingen	0	185.179
Aflossingsverplichting komend boekjaar	49.122	0
Crediteuren	75.425	53.563
Belastingen en sociale verzekeringen en pensioene	22.819	29.814
Overige schulden en overlopende passiva	106.499	109.684
	<u>253.865</u>	<u>378.240</u>

Onder de kortlopende schulden staan verplichtingen met een looptijd van minder dan 1 jaar verantwoord. Verplichtingen die betrekking hebben op jaren gelegen na één jaar na balansdatum zijn verwerkt onder de langlopende schulden.

J Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

De verstrekte zekerheden ten behoeve van het rekening-courantkrediet bestaan uit een pandrecht op alle goederen.

Op balansdatum is de Stichting Zeehondencentrum begunstigde van een aantal nalatenschappen niet gewaardeerd zijn in de jaarrekening. Er bestaat onvoldoende duidelijkheid over hoe hoog deze nalatenschappen uit zullen vallen.

Geverifieerd voor
waarnemingsdoeleinden

Toelichting op de samengevoegde staat van baten en lasten

K Baten uit eigen fondsenwerving

K1 Baten uit eigen fondsenwerving

	Begroting 2016 EUR	Werkelijk 2016 EUR	Werkelijk 2015 EUR
Donaties en giften	700.000	655.301	693.841
Nalatenschappen	550.000	1.002.175	567.823
Verkoop goederen	148.000	68.415	53.937
Overige baten uit eigen fondsenwerving	281.400	93.136	77.218
Bestemde baten uit eigen fondsenwerving	0	25.834	0
Totaal	1.679.400	1.844.861	1.392.819

De gerealiseerde baten wijken af van de begroting.

Er zijn hogere nalatenschappen ontvangen dan begroot.

Daarintegen zijn er lagere donaties en giften en eigen fondsenwerving dan begroot.

Per saldo zijn er meer baten binnengekomen dan begroot.

K2 Verkoop goederen

	Begroting 2016 EUR	Werkelijk 2016 EUR	Werkelijk 2015 EUR
Netto omzet	269.091	151.467	137.061
Kostprijs	121.091	83.052	83.124
Bruto winst	148.000	68.415	53.937

In de winkel van de Zeehondencrèche worden zeehond gerelateerde artikelen verkocht, zoals pluche knuffels, kleding, sleutelhangers, boeken, kalenders en dergelijke.

De gerealiseerde baten verkoop goederen vallen lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder marge is behaald op de verkochte goederen en er minder is verkocht dan begroot.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

L Subsidies van overheden

	Begroting 2016 EUR	Werkelijk 2016 EUR	Werkelijk 2015 EUR
Subsidie Ministerie	0	0	3.320
	0	0	3.320

Op 9-11-2011 heeft de Stichting een subsidie toegekend gekregen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van maximaal € 100.000 voor onderzoek naar longworminfectie bij zeehonden.

In 2015 is de subsidie afgerond.

M Overige baten

	Begroting 2016 EUR	Werkelijk 2016 EUR	Werkelijk 2015 EUR
Entree	449.200	405.691	445.227
	449.200	405.691	445.227

De gerealiseerde baten entree vallen lager uit dan de begroting. Dit is het gevolg van lagere inkomsten per betalende bezoeker.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

N Besteed aan doelstellingen

	Begroting 2016 EUR	Werkelijk 2016 EUR	Werkelijk 2015 EUR
N1 Zorg:			
Salaris/sociale lasten	640.509	627.108	621.380
Pensioenen	29.532	24.461	29.675
Overige personeelskosten	52.580	49.073	34.905
Uitbesteed werk	74.880	81.367	88.812
Reis- en verblijfkosten	2.100	1.373	1.027
Huisvesting	109.890	136.812	87.809
Kantoorkosten	12.483	12.286	10.498
Communicatie	12.326	12.046	12.699
Zorgkosten	210.600	232.138	195.740
Afschrijving en rente	188.215	212.086	163.082
Overige algemene kosten	56.250	50.229	40.637
	1.389.365	1.438.979	1.286.264
N2 Wetenschap			
Salaris/sociale lasten	46.891	32.325	32.030
Pensioenen	2.162	1.261	1.530
Overige personeelskosten	3.849	2.530	1.799
Reis- en verblijfkosten	300	196	147
Huisvesting	4.455	5.546	3.560
Kantoorkosten	4.271	4.203	3.591
Communicatie	902	908	957
Kosten wetenschap	24.000	6.989	10.675
Afschrijving en rente	7.630	8.598	6.611
Overige algemene kosten	13.509	16.382	10.700
	107.969	78.938	71.600
N3 Voorlichting			
Salaris/sociale lasten	44.895	151.928	150.540
Pensioenen	2.070	5.926	7.189
Overige personeelskosten	3.686	11.889	8.456
Reis- en verblijfkosten	0	0	0
Huisvesting	20.790	25.883	16.613
Kantoorkosten	9.198	9.053	7.735
Communicatie	864	1.021	1.077
Kosten voorlichting	20.400	77.652	36.992
Afschrijving en rente	35.608	40.197	30.853
Overige algemene kosten	6.097	20.632	15.490
	143.608	344.181	274.946
Totale directe kosten	1.640.942	1.862.098	1.632.809

De zorgkosten vallen hoger uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er gedurende 2016 veel meer zeehonden zijn opgevangen. De kostenpost zorg valt hierdoor ook hoger uit.

De kosten wetenschap vallen lager uit dan begroot, doordat er minder geld aan de projecten is besteed dan was begroot. Deze inzet in ten gunste van de zorg gekomen.

De kosten voorlichting vallen fors hoger uit dan begroot doordat de toerekening van de salariskosten in de begroting niet juist is gebleken. In de realisatie zijn de kosten voor Happy Seal en Delfsail opgenomen.

Gedrafeerd voor
waarmarkingsdoeleinden

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven:

	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
Totale bestedingen	1.640.942	1.862.098	1.632.809
Totale baten	2.128.600	2.250.552	1.838.046
Bestedingspercentage	77%	83%	89%

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

O Werving baten

O1 Kosten eigen fondsenwerving

	Begroting 2016 EUR	Werkelijk 2016 EUR	Werkelijk 2015 EUR
Salaris/sociale lasten	91.786	22.628	22.421
Pensioenen	4.232	883	1.071
Overige personeelskosten	7.535	1.771	1.259
Reis- en verblijfskosten	300	196	147
Huisvesting	7.425	9.244	5.933
Kantoorkosten	4.271	4.203	3.591
Communicatie	1.766	1.796	1.894
Afschrijving en rente	12.717	14.342	11.019
Overige algemene kosten	3.047	9.064	4.394
Directe kosten fondsenwerving	94.000	33.961	53.858
	227.079	98.087	105.588

De lagere gerealiseerde kosten eigen fondsenwerving ontstaan vooral doordat de directe kosten fonds lager uitkomen. Enkele begrote fondsenwervingsactiviteiten hebben niet plaatsgevonden. Bovendien zijn de gerealiseerde salariskosten lager dan begroot.

Kostenpercentage fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor:

	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
Baten eigen fondsenwerving	1.679.400	1.844.861	1.392.819
Kosten eigen fondsenwerving	227.079	98.087	105.588
Kostenpercentage fondsenwerving	14%	5%	8%

De baten eigen fondsenwerving zijn hoger uitgevallen als gevolg van de nalatenschappen. De kosten zijn gedaald als gevolg van vooral de lagere salariskosten.

P Kosten beheer en administratie

	Begroting 2016 EUR	Werkelijk 2016 EUR	Werkelijk 2015 EUR
Salaris/sociale lasten	173.596	177.788	176.164
Pensioenen	8.004	6.935	8.413
Overige personeelskosten	14.251	13.912	9.896
Uitbesteed werk	8.320	9.041	9.868
Reis- en verblijfskosten	300	196	146
Huisvesting	5.940	7.396	4.746
Kantoorkosten	2.628	2.587	2.211
Communicatie	3.341	3.139	3.309
Afschrijving en rente	10.174	11.465	8.816
Overige algemene kosten	1.827	33.312	-357
	228.380	265.771	223.212

De hogere gerealiseerde kosten beheer en administratie ontstaan vooral doordat de overige algemeen kosten hoger uitvallen.

De intern gestelde norm waarbij de kosten beheer en administratie worden uitgedrukt in de totale uitvoeringskosten bedraagt maximaal 15%.

Over het boekjaar bedragen de werkelijke uitvoeringskosten	2.225.956	328.800
De kosten beheer en administratie bedragen	265.771	223.212
Uitgedrukt in %	12%	68%

Op basis van bovengenoemde berekening blijven de kosten binnen de gestelde norm.

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

Q Toelichting lasten verdeling

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

Bestemming	Doelstelling				Werving baten	Beheer en administratie	Werkelijk 2016	Begroot 2016	Werkelijk 2015
	Zorg	Weten- schap	Voorlich- ting	Fondsen- werving					
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR		EUR	EUR	EUR
Overige kosten	232.138	6.989	77.652	33.961	0		350.740	349.000	297.265
Uitbesteed werk		0	0	0	9.041		9.041	83.200	98.680
Communicatie		908	1.021	1.796	3.139		6.864	19.200	19.936
Personeelskosten		36.116	169.743	25.281	198.636		429.775	1.125.576	1.106.729
Huisvestingskosten	136.812	5.546	25.883	9.244	7.396		184.881	148.500	118.661
Kantoor en algemene kosten		20.781	29.685	13.463	36.095		100.024	116.580	
Afschrijving en rente		8.598	40.197	14.342	11.465		74.602	254.344	220.381
Totaal		78.938	344.181	98.087	265.771		1.155.927	2.096.400	1.861.652

Personeelsbestand

Gedurende het boekjaar 2016 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers 32 fte (2015: 31,3 fte).

Deze medewerkers zijn als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

	in fte's		in%	
	2016	2015	2016	2015
. Zorg	17,6	19,4	55,0%	62,0%
. Wetenschap	2,9	1,0	9,1%	3,2%
. Voorlichting/winkel	6,0	4,7	18,8%	15,0%
. Fondsenwerving	1,5	0,7	4,7%	2,2%
. Techniek	1,0	1,0	3,1%	3,2%
. Algemeen	3,0	4,5	9,4%	14,4%
	32,0	31,3	100,0%	100,0%

De overige kosten worden verdeeld op basis van de realisatie per doelstelling, waarbij rekening wordt gehouden met de bezetting per afdeling (gebruik auto's en kosten huishouding).

Het uitbesteed werk wordt voornamelijk ingehuurd ten behoeve van de zorgafdeling en wordt hierdoor ook aan deze afdeling toegerekend. De overige inhuur komt ten laste van de TD en wordt verantwoord onder Beheer en Administratie.

De kosten communicatie en de personeelskosten zijn verdeeld over de doelstellingen op basis van het aantal fte's.

De huisvestingskosten zijn verdeeld op basis van het aantal m² evenals de kosten voor afschrijving en rente.

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

Overige gegevens

Geparafeerd voor
waarnerkingsdoeleinden

Bezoldiging directie

Naam	N. Kuizenga
Functie	directie
Dienstverband	onbepaalde tijd
Uren fulltime p/w	40
Periode	1-1 t/m 31-12-16
Parttime %	100
Bezoldiging	
Salaris	€ 74.989
Variabel inkomen	
Vakantiegeld	€ 5.999
Eindejaarsuitkering	
Totaal bruto sv loon	€ 80.988
Pensioenlasten & Sociale lasten	€ 21.880
	€ 21.880
Totaal bezoldiging	€ 102.868
Totaal vorig jaar	€ 100.343

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt het bestuur de Adviesregeling Beloning Directeuren Goede Doelen van VFI en de Code Wijffels (zie www.vfi.nl)

Het jaarinkomen van de directie blijft binnen het geldende maximum van € 144.000 volgens de VFI Beloningsregeling.

Aan de directie zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Geparafeerd voor
waarmekingsdoeleinden

Resultaatbestemming

De directie stelt voor het negatieve resultaat boekjaar als volgt te verdelen:

_ continuïteitsreserve	152.729
_ bestemmingsreserve	0
_ bestemmingsfonds	<u>-128.133</u>
	<u>24.596</u>

Dit voorstel is reeds in de balans per 31-12-2016 verwerkt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring is op de volgende pagina opgenomen.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

bezoekadres Van Elmpstraat 14
9723 ZL Groningen
postbus Postbus 174
9700 AD Groningen
telefoon 050-3166966
fax 050-3138180
e-mail groningen@jonglaan.nl
internet www.jonglaan.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van de Stichting Zeehondencentrum Pieterburen.

Verklaring betreffende de samengevoegde jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen samengevoegd jaarverslag van Stichting Zeehondencentrum Pieterburen te Pieterburen gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van stichting Zeehondencentrum Pieterburen per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 voor 'fondsenwervende instellingen'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de winst- en verliesrekening over 2016 ; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Zeehondencentrum Pieterburen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Jaarverslag (verslag Toezichthoudend Bestuur).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 voor 'fondsenwervende instellingen'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 voor 'fondsenwervende instellingen'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
 - het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
 - het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
 - het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
 - het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
-

deJong&Laan

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Groningen, 27 juni 2017

De Jong & Laan Accountants B.V.

drs. A.J. Potgraven RA